

Regionalt utvecklingsprogram för hållbar framtid i Norrbotten

I N N E H Å L L

Den önskvärda framtiden - vår vision 3

Norrbottens vägval 4

Norrbotten – en spännande del av Europa 6

Allt vi gör ska hålla i längden 12

Grundläggande utmaningar – attraktiva livsmiljöer,
god folkhälsa och stark ekonomisk tillväxt 14

Utvecklingsinsatser för fortsatt hållbar utveckling 20

Så här blir programmet verklighet 30

Den önskvärda framtiden - vår vision

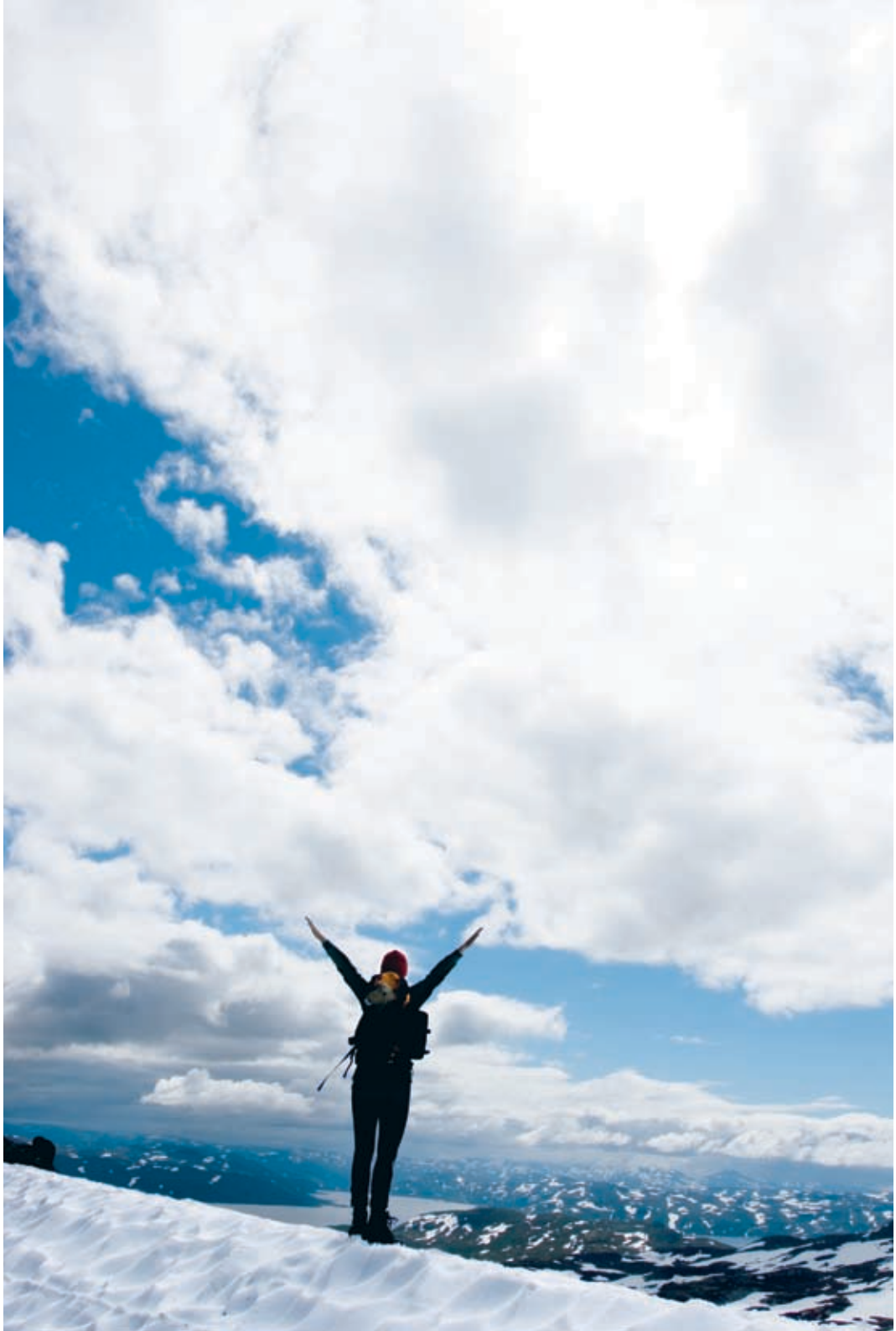
Det nya Norrbotten – en förutsättning för välfärd och tillväxt i Sverige och Europa.

ÖVERGRIPANDE MÅL FÖR ATT VISIONEN SKA UPPNÅS:

Vidareutveckla våra *attraktiva livsmiljöer* så att människor både kan och vill bo på olika platser i länet samtidigt som länet är ett attraktivt besöksmål.

Främja en *god folkhälsa* så att människor mår bra och därmed kan bidra till långsiktig tillväxt och välfärd.

Stimulera en *stark ekonomisk tillväxt* så att människor och företag kan fortsätta växa och vara konkurrenskraftiga.

Norrbottens vägval

Det regionala utvecklingsprogrammet är ett övergripande strategidokument för Norrbottens fortsatta utveckling. Det har tagits fram i ett brett samarbete där representanter för kommuner, Landstinget, Universitetet, Länsstyrelsen, Sametinget, myndigheter och organisationer har medverkat. Länsstyrelsen har samordnat arbetet.

Det regionala utvecklingsprogrammet är en del av europeiska och nationella strategier för hållbar utveckling och tillväxt och är styrande för de mer operativa programmen i länet, exempelvis länets tillväxtprogram och EU:s olika strukturfondsprogram.

Programmet utgör också ett strategiskt underlag i förhandlingar mellan länet och nationella samt europeiska parter.

Rubriken Regionalt utvecklingsprogram för hållbar framtid i Norrbotten indikerar att hög prioritet ges åt arbetet med att nyttja våra resurser på ett sätt som säkrar livsvillkoren nu och för kommande generationer. Hållbar utveckling innebär att allt vi ska göra ska hålla i längden.

Programmet tar sitt avstamp i tre grundläggande utmaningar som resulterar i utvecklingsinsatser inom fem områden för hållbar utveckling. I dessa vävs olika sakfrågor samman och bildar tillsammans en helhet av faktorer som är viktiga för framtiden. Slutsatser, processutvärderingar och analyser från tidigare länsprogram, strategier samt den politiska plattformen har legat till grund för inriktningen i detta program.

Det regionala utvecklingsprogrammet är vår överenskommelse om samverkan och prioriteringar för att utveckla Norrbotten. Programmet är fastställt av regionala partnerskapet och Länsstyrelsens styrelse den 9 respektive 16 februari 2007.

Länsstyrelsen i Norrbottens län	Norrbottens läns landsting	Kommunförbundet Norrbotten
Luleå tekniska universitet	Länsarbetsnämnden	Sametinget
Vägverket	Banverket	Företagarna Norrbotten
Norrbottens Handelskammare	TCO	LO

Norrbotten – en spännande del av Europa

Norrbotten – en spännande del av Europa

Det **geografiska läget**, den stora arealen, naturtillgångarna och variationsrikedomen ger länet en alldeles egen profil. Här finns expansiva tätorter, stads- och universitetsliv, utbud av kultur och idrott, samtidigt som området har mer glesbygd och landsbygd än de flesta andra regionerna i Europa. I Norrbotten kan du uppleva både puls och stillhet.

I Norrbotten finns gott om **storslagen natur** som är en exklusiv resurs. Här finns fjäll med vandringsleder, norrsken, obundna och fiskrika nationalälvar, vidsträckta skogs- och myrmarker, rena badsjöar och en vacker skärgård som blir mer tillgänglig för fler människor. Klimatet och de naturgivna förutsättningarna gör att länet har unika möjligheter att odla råvaror för exempelvis närproducerade livsmedel och skogsbruk.

Norrbotten är det enda län i Sverige som har landgräns mot två andra länder – Finland och Norge. Länet är en del av den expansiva **Barentsregionen**, en europeisk samarbetsregion med sex miljoner invånare och ett väl utvecklat gränsregionalt samarbete. Norrbotten ingår även i det samiska området Sápmi som sträcker sig över de nordliga delarna av Sverige, Norge, Finland och Ryssland. Norrbotten är genom sitt strategiska geografiska läge en viktig nod i det **europeiska transportssystemet**. Länets infrastruktursatsningar är därför av stor betydelse för den regionala utvecklingen och vår internationella konkurrenskraft.

Norrbottningarnas arbete och liv har gett länet en spännande historia, ett värdefullt kulturarv och en **omväxlande kulturmiljö**. Länet har ett brett utbud av kultur i form av musik, dans, film, teater, konst och hantverk. Samerna, Europas enda urbefolkning, utgör med sitt kultur- och näringsliv en viktig del i vår historia och utveckling. Ett samiskt månghundraårigt kulturlandskap – från fjäll, genom skog och till kust – blandas med mer moderna bebyggelsemiljöer. I Norrbotten finns nationalparker och världsarv som är internationellt välkända, natur- och kulturarv som brukas och förädlas.

Det svenska välståndet byggs med stor hjälp av Norrbottens rika råvarutillgångar. **Skog, mineraler och vattenkraft** från länet ger

betydande bidrag till Sveriges exportinkomster. Den råvarubaserade industrin, med tillgång till världsledande forskning och utveckling i regionen, är en motor i länets ekonomi. Länets satsningar på vidareförädling och ökat kunskapsinnehåll är en konkurrensfördel på en global marknad, där Process-IT är ett exempel på ett framgångsrikt innovationssystem. Ett annat under utveckling är högpresterande stål.

Gleshet ger möjligheter och styrka. Norrbottens inland erbjuder rika och unika möjligheter för testverksamhet och upplevelsenäring. Tillgången till vidsträckta områden, kyla, is, snö och mörker, i kombination med modern informationsteknik gör glesheten till en konkurrensfördel och tillväxtfaktor.

På samma sätt är sommarens långa ljusa nätter och midnattssol en uppskattad upplevelse för både norrbottningar och besökare.

Länet har enats om ett antal tydliga **vägval och prioriteringar** utifrån länets styrkor och möjligheter för ett diversifierat näringsliv, där satsningar på nytänkande, kunskapsintensiva tjänster och näringar med kreativt innehåll ingår. Insatser för att stärka innovationsförmågan inom länets utpekade strategiska branscher och forskningsområden positionerar Norrbotten som en innovativ region, som är central för Europas utveckling och bidrar till det **europeiska mervärdet.**

Bilder fr. v.
Kulturens Hus i Luleå erbjuder 14 000 kvm kultur.
Renskiljning i Arjeplogsfjällen.
Lastmaskiner i LKAB:s gruva.
Båttaxi i Luleå skärgård.
Konsert under festivalen Piteå Dansar och Ler.
Norrbotten - en innovativ del av Europa.

Bilder fr v.
Härlig tur med hundspann över fjällsjö.
Bredbandsfiber i genomskärning (Lumiora).
Biltestverksamhet i Arjeplog.
Upptäcktsfärd i Teknikens Hus, Luleå.
Forskarstuderande vid Luleå tekniska universitet.
Ballonguppstigning vid Esrange i Kiruna.

Ett effektivt samspel mellan **forskning**, näringsliv, offentlig sektor och politiska institutioner är centralt för att utveckla kreativa och innovativa miljöer. Luleå tekniska universitets grundutbildningar profileras genom stark forskningsanknytning och ett entreprenöriellt förhållningssätt. Forskningen vid Luleå tekniska universitet är huvudsakligen tillämpad och inom ett antal områden byggs starka kluster som är relevanta för tillväxt och utveckling av näringsliv och samhälle. Detta sker i nära samarbete med avnämarna av resultaten. Universitetet deltar aktivt i uppbyggnaden av regionens tillväxtområden, likaväl som man har ett flertal fokusområden och forskningsmiljöer med stark koppling till nationella strategiska nyckelbranscher.
Luleå tekniska universitet har forskning i världsklass inom områden som gruvteknik och energi/miljö.

Ett annat viktigt område med anknytning till testverksamheten är **rymden** med aktiviteter som omfattar allt från rymdvetenskap till rymdtillämpningar. Tillämpningarna kan användas inom områden som upplevelsenäring, industriell design, basindustri och miljö. Här finns även möjligheter till att utveckla en internationell verksamhet inom klimatforskning.

Entreprenörer och fler företag behövs för att utveckla ett starkt samhälle. Nytänkande, kreativitet och företagsamhet ska stimuleras tidigt, redan i unga år. I länet finns en omfattande satsning på entreprenörskap inom utbildningsväsendet, från förskola till universitet. Upplevelsenäringar har exempelvis en stor potential för tillväxt i takt med att efterfrågan på upplevelser ökar. Nya och idag helt okända näringar ska

stimuleras vilket är viktigt för länets fortsatta förnyelse och utveckling.

Länet har en stabil och efterfrågad **arbetskraft**. Rätt kompetens är viktig för väl fungerande näringsliv och offentlig sektor. I Norrbotten finns goda möjligheter till kvalificerad grund- och vidareutbildning samt forskarutbildning. Med användning av distansöverbryggande teknik och lokala lärcentra kan den enskilde studera på hemorten samtidigt som länets universitetsområden utgör attraktiva studieorter, främst för unga.

Norrbotten har ett av landets säkraste och mest välutbyggda **bredbandsnät**, Lumiora. Detta skapar förutsättningar för ett avancerat tjänsteutbud inom näringsliv och offentlig sektor, till exempel inom e-hälsa. Informations- och kommunikationsteknik är en grundförutsättning för att stärka konkurrenskraft och välfärd i Norrbotten, då länet liksom andra delar av Europa kan få brist på arbetskraft. Länet har hög kompetens och internationellt etablerade IT-företag.

Människor som bor och verkar både i **stad och/eller på landsbygd** och tänker i nya banor är en förutsättning för fortsatt stark regional utveckling. I det mångkulturella Norrbotten finns goda möjligheter att skapa mötesplatser för nya verksamheter som överskrider de traditionella gränserna. Här får alla möjlighet att uttrycka sig utifrån sina egna förutsättningar - gammal möter ung, liten möter stor, kust möter inland och kall vinternatt möter het sommardag.

Det finns **lokala konkurrensfördelar** såväl i de mindre som i de större kommunerna. De större kommunerna har fördelar av att ha tillgång till en större marknad med fler människor och företag, medan flera av de mindre kommunerna har unik spetskompetens i världsklass inom olika områden.
Luleåregionen är den största befolkningskoncentrationen norr om Stockholmsregionen, befolkningen uppgår till drygt 167 000 invånare. En stor region är en magnet samtidigt som den utgör en kritisk massa som har betydelse för tillväxten.

Unga kvinnor och män är viktiga för den framtida tillväxten och välfärden i Norrbotten. Unga människors syn på företagande och framtidens näringar är inte alltid densamma som vuxenvärldens. Därför är unga människors framgångar och framsteg samt vilja att verka och bo här avgörande nyckelfaktorer för utvecklingen av Norrbotten.

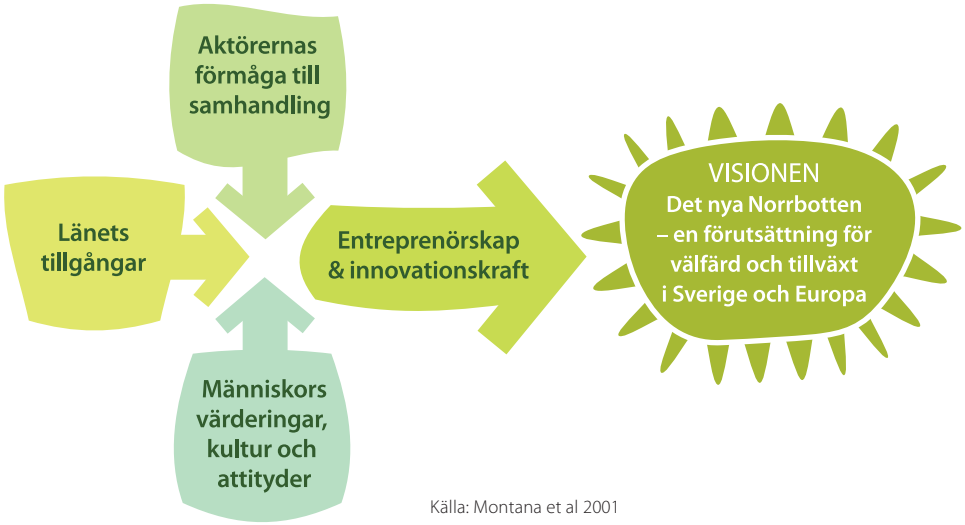
Allt vi gör ska hålla i längden

Hållbar utveckling är ett övergripande strategiskt mål för FN, EU och Sverige. Strävan efter en hållbar utveckling utgör grunden för hur Norrbotten ska verka och agera. Allt vi gör ska hålla i längden. Med begreppet hållbar utveckling menas: *En utveckling som tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina.*

Ansvarstagande och ledarskap är avgörande för att åstadkomma verklig förändring. Hållbar utveckling kräver ett tvärsektoriellt perspektiv för att hantera målkonflikter, tillvarata synergier och utveckla ett strategiskt arbete. Samordning, effektiva arbetsformer, verktyg och en kontinuerlig uppföljning och utvärdering i en lärande process behövs för att realisera visioner och målsättningar.

Den största utmaningen är att arbeta sektorsövergripande. Hållbar utveckling innebär att skapa ett samhälle där ekonomisk utveckling, social välfärd och sammanhållning förenas med en god miljö. Samhället ska formas efter vad miljön och människors hälsa tål och vi ska långsiktigt investera i dessa resurser. För att nå framgång måste hållbarhetsperspektivet beaktas i alla sammanhang när vi formar vår framtid. Våra naturresurser ska nyttjas på sätt som motsvarar det moderna samhällets behov och förändringar utan att våra livsmiljöer förstörs.

Hållbarhetsperspektivet är en angelägenhet för alla – globalt, nationellt, regionalt och lokalt. För att nästa generation ska få tillgång till god livsmiljö handlar det om att redan i dag arbeta för exempelvis energibesparande insatser och alternativa energikällor. Människor, företag och organisationer kan välja att agera i en hållbar riktning.

Källa: Montana et al 2001

Ovanstående modell visar de övergripande sammanhang som ligger till grund för en hållbar framtid. Den tar sin utgångspunkt i länets tillgångar – hårda såväl som mjuka - då framtiden oftast har sitt ursprung i en historisk utveckling.

Entreprenörskap och innovationskraft beskriver den kreativa förmågan som måste finnas för att växla upp länets tillgångar Det handlar om människornas grundläggande värderingar och attityder till förändring och utveckling, samt hur vi tänker, gör saker och interagerar, liksom människors förmåga att i grupp göra saker tillsammans. Även länets attraktivitet är en viktig faktor.

FAKTARUTA

MER INFORMATION: WWW.REGERINGEN.SE

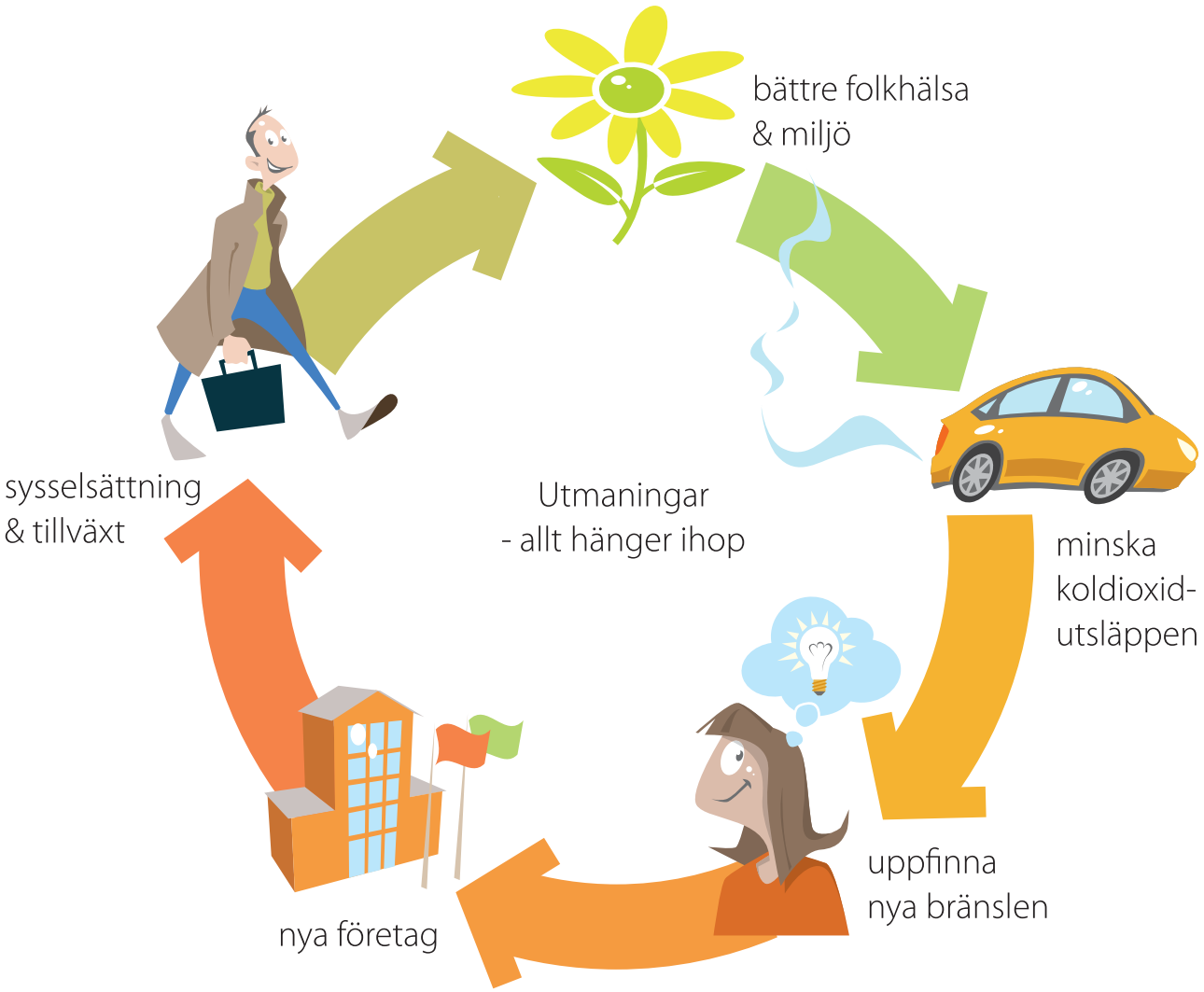
Det finns en nationell strategi för hållbar utveckling som genomsyrar all politik. Strategin innehåller olika utmaningar för att främja hållbar utveckling. Det övergripande målet med hållbar utveckling gäller även internationellt.

Hållbar utveckling består av tre ömsesidigt beroende delar:

- *Miljömässig hållbarhet*
- *Social hållbarhet*
- *Ekonomisk hållbarhet*

Några nyckelbegrepp för hållbar utveckling är:

- *Långsiktighet – inte kortsiktighet*
- *Nyttja – inte utnyttja*
- *Understödja – inte undergräva*
- *Samverka – inte motverka*

bättre folkhälsa
& miljö
minska
koldioxid-
utsläppen
uppfinna
nya bränslen
nya företag
sysselsättning
& tillväxt
Utmaningar
- allt hänger ihop

Grundläggande utmaningar - attraktiva livsmiljöer, god folkhälsa och stark ekonomisk tillväxt

Norrbottens framtid ligger i våra egna händer. Vi måste själva fortsätta att göra vägval, utveckla det vi är bra på och se möjligheter i det som kan bära frukt i framtiden. Basen är attraktiva livsmiljöer, en god folkhälsa och en stark ekonomisk tillväxt samt kunskap om vad som påverkar och har betydelse för den hållbara utvecklingen.

Attraktiva livsmiljöer - en plats att vilja vara på

Livsmiljö är allt som omger oss. Att bygga vårt samhälle hållbart innebär att vidareutveckla goda livsvillkor och välfärd för alla människor.

En god livsmiljö, i alla delar av länet, är beroende av ett jämställt samhälle, att kvinnors och mäns engagemang, initiativkraft och förnyelseförmåga tas till vara – oavsett ålder och ursprung. Berikande fritid, livslångt lärande, lika rättigheter, invandrares etablering i samhället, trygghet och service är faktorer som bidrar till en attraktiv livsmiljö för barn, ungdomar och vuxna.

Norrbotten är ett län som präglas av god miljö med höga natur- och kulturvärden, frisk luft och rent vatten. Här finns en stor variation av naturtyper från storslagna fjällområden, via vidsträckta och bitvis opåverkade skogar och våtmarker, till en fantastisk skärgård. Det ger oss ett stort ansvar för att allt detta också bevaras för framtiden.
Att bruka dessa natur- och kulturvärden utan att de förbrukas är en förutsättning för hållbar utveckling.

Länet har mer glesbygd och landsbygd än de flesta andra regioner. Glesheten är en konkurrensfördel och en styrka för Norrbotten. Våra boendemiljöer erbjuder ett säkert, tryggt och förmånligt boende med tillgång till god samhällsservice.

De nationella och regionala miljömålen har formulerats utifrån visionen att vi till nästa generation ska lämna över en livsmiljö till våra barn som är lika bra och helst bättre än den vi fick till låns. Länet arbetar gemensamt för att lösa miljöproblemen och de regionala miljömålen. God miljö är en tillgång för norrbottningarna och gör länet attraktivt.

Norrbottens läge i förhållande till de stora marknaderna och långa inomregionala avstånd kräver åtgärder för ökad och förbättrad transportinfrastruktur och fortsatt bredbandsutbyggnad. Detta är viktigt både för företag och för människor men särskilt betydelsefullt för unga som vill känna en närhet till ett pulserande stadsliv och för en växande besöksnäring.

Allt fler äldre i befolkningen ställer krav på en väl fungerande välfärd med god tillgång till samhällsservice vilket i sin tur ställer höga krav på innovativa lösningar i glesa områden.

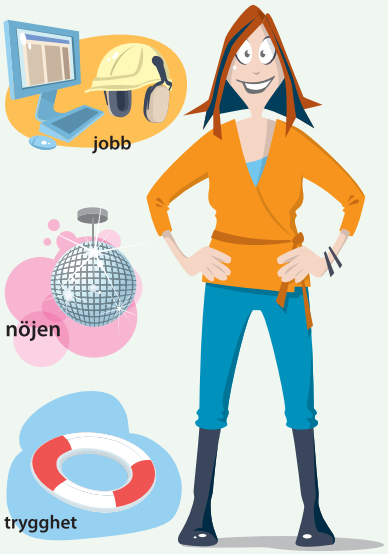
Attraktivitet handlar också om att kunna påverka sin lokala livsmiljö. Det behövs fler och nya mötesplatser för att förstärka människors inflytande och delaktighet i det regionala utvecklingsarbetet. Ett fortsatt arbete för resurssnåla och giftfria kretslopp och hushållning med resurser ger länet ytterligare förutsättningar för en attraktiv livsmiljö.

Norrbotten vill: Vidareutveckla våra *attraktiva livsmiljöer* så att människor både kan och vill bo på olika platser i länet samtidigt som länet är ett attraktivt besöksmål.

Det systematiska miljömålsarbetet ska bidra till en god livsmiljö för människor i Norrbotten. Tillgång till ett rikt och varierat kultur- och nöjesutbud, sociala nätverk, välfärd, bra boende och goda kommunikationer är viktiga faktorer.

God folkhälsa – mår vi bra så går det bra

Bilden av Norrbotten som attraktiv boende- och investeringsmiljö ska göras tydligare för studenter, invandrare, besökare, finansiärer och företagare. Det ska vara spännande och attraktivt att verka och bo i Norrbotten för unga kvinnor och män. Det ska vara enkelt att resa till och från Norrbotten, men också inom länet.

Folkhälsa är ett uttryck för befolkningens hälsotillstånd samt det mönster av större eller mindre olikheter i hälsa som råder mellan olika grupper av befolkningen. Hälsa är en resurs för individen medan en god folkhälsa är ett mål för samhället.

Folkhälsan påverkas bland annat av faktorer som delaktighet och inflytande i samhället, ekonomisk och social trygghet, trygga och goda uppväxtvillkor för barn och unga, ökad hälsa i arbetslivet, sunda och säkra miljöer och produkter och ökad fysisk aktivitet. Kulturaktiviteter som människor kan ta del av, och även själva delta i, främjar hälsan. Samhällets uppgift är att skapa förhållanden som är positiva för hälsan.

Länets varierande miljö, natur- och kulturmiljöer ger förutsättningar för rekreation och hälsofrämjande aktiviteter.

Den samverkanstradition som finns i Norrbotten ger en bra grund för fortsatt folkhälsoarbete. Genom att myndigheter, näringsliv, organisationer och människor drar åt samma håll kan vi åstadkomma en bättre folkhälsa som leder till en god hälsa på lika villkor.

Norrbottens goda tillväxt är en förutsättning för att kunna trygga en fortsatt god välfärd.

Folkhälsa handlar om att ha tillgång till en bred arbetsmarknad, ett företagsvänligt klimat och goda arbetsmiljöer. Ekonomisk stress och social otrygghet orsakar ohälsa, framför allt psykisk ohälsa, och leder till ökad ojämlikhet.

Omfattande rationaliseringar inom basnäringar och industri, en minskad offentlig sektor samtidigt som de privata tjänsterna inte har vuxit tillräckligt snabbt, har bidragit till att länet under flera år haft hög arbetslöshet och högt ohälsotal. Särskilt oroande är den höga arbetslösheten bland de unga i länet.

Tillgången till ett arbete och förmågan att vara delaktig i arbetslivet är betydelsefulla faktorer för en god folkhälsa. Det är viktigt med fler

Stark ekonomisk tillväxt – en fråga om konkurrenskraft

arbetade timmar, fler i arbete och ett längre, tryggare och miljömässigt hållbart arbetsliv som sammantaget leder till höjd sysselsättning.

Norrbotten vill: Främja en *god folkhälsa* så att människor mår bra och därmed kan bidra till långsiktig tillväxt och välfärd.

Norrbotten ska driva ett fortsatt systematiskt folkhälsoarbete. Det handlar om att finna former, metoder och strategier för insatser på arbetsmarknaden och att skapa goda och trygga miljöer för barn och unga för att förebygga ohälsa redan i tidiga åldrar. Fritidsaktiviteter är viktiga för en god hälsa. Det ska finnas förutsättningar för personlig utveckling och karriärmöjligheter oavsett ålder, kön, etnisk tillhörighet, social eller kulturell bakgrund, sexuell läggning eller funktionshinder.

En stark ekonomisk tillväxt är beroende av ett flertal faktorer. Råvarutillgångar, entreprenörskap, kompetent arbetskraft och tillgång till kapital är exempel på några. Dessutom handlar det om god infrastruktur och bra transportlösningar med minsta möjliga miljöbelastning för både gods och människor liksom väl utbyggd IT-infrastruktur samt om kunskap och kompetens att använda den.

Länets partnerskap har pekat ut ett antal tydliga tillväxtområden som plattformen för Norrbottens fortsatta näringslivsutveckling. De är:

– Test- och övningsverksamhet
– Upplevelsenäring
– Energi och miljöteknik
– Basindustri – förädling
– Kunskapsintensiva tjänstenäringar

Nya näringar som växer fram inom den kreativa sektorn är viktiga för länet. De omfattar näringar som har sitt ursprung i individuell kreativitet och talang och som skapar välfärd och sysselsättning, till exempel inom reklam, arkitektur, hantverk, design, mode, konst, dans, författande, film, video, mjukvara och musik.

Norrbotten har under de senaste åren haft en stark ekonomisk tillväxt, inte minst på grund av miljardinvesteringarna i basindustri och handel. Arbetsmarknaden präglas dock av ett stort beroende av den offentliga sektorns arbetstillfällen och det behövs fler sysselsatta inom det privata näringslivet, inte minst inom tjänstesektorn. En ökad inflyttning är också nödvändig för att möta det kommande behovet av arbetskraft.

Hållbara konsumtions- och produktionsmönster bidrar till att skapa möjligheter för nyföretagande, sysselsättning och export. Miljöteknik, nya lösningar och helhetstänkande ger förutsättningar för tillväxt och nya arbetstillfällen. Det finns tillväxtmöjligheter för länets näringsliv bl. a. genom effektivare energianvändning och energisnåla transporter.

Öppenhet mot omvärlden är för Norrbotten att öka samarbete och samverkan med andra regioner och länder. Det är ett allt viktigare konkurrensmedel att vidga perspektiven och fördjupa ett innovativt nyttjande av våra resurser.

För Norrbotten är det en utmaning att fokusera på näringar som långsiktigt har möjlighet att utvecklas och vara bas för fortsatt tillväxt. Genom att aktivt delta i det internationella samarbetet – inom EU, Barentsregionen och Nordkalotten ökar förutsättningarna för ett diversifierat och konkurrenskraftigt näringsliv.

Länet behöver fler nya företag och fler jobb. Många står fortfarande utanför arbetsmarknaden. Samverkan mellan forskning, näringsliv, offentlig sektor och politiska institutioner är särskilt viktig i dessa sammanhang. Länet måste fortsatt arbeta med attityder till företagande och entreprenörskap med särskilt fokus på att fler kvinnor i hela länet startar eller driver företag. Barn och unga måste genom hela utbildningssystemet fortsatt prioriteras när det gäller företagsamhet och entreprenörskap. Utbildningsnivån måste höjas, särskilt för män.

Den inomregionala balansen måste stärkas för en hållbar utveckling.

Norrbotten vill: Stimulera en stark *ekonomisk tillväxt* så att människor och företag kan fortsätta att växa och vara konkurrenskraftiga.

Det systematiska tillväxtarbetet ska inriktas på att skapa fler och växande företag. Med fortsatt fokus på de utpekade tillväxtområdena, de nya branschöverskridande och kreativa näringarna och ungas möjligheter till arbete, entreprenörskap, företagande och karriärmöjligheter kan Norrbotten skapa en plattform för hållbar tillväxt.

Internationella allianser skapar förutsättningar för kreativa miljöer. Länet samarbetar aktivt på alla nivåer för att locka fler företag och arbetstillfällen.

Utvecklingsinsatser för fortsatt hållbar utveckling

De tre utmaningarna: attraktiv livsmiljö, god folkhälsa och stark ekonomisk tillväxt, bildar grunden för fortsatta utvecklingsinsatser i länet. Vi ska på ett systematiskt sätt arbeta med utvecklingsinsatser inom följande fem områden: A. Öppenhet och internationell samverkan B. Attraktivitet och livskraft C. Tillgänglighet och regionförstoring D. Konkurrenskraft och entreprenörskap E. Kompetens och arbetsmarknad

Norrbotten är ett mångkulturellt län med samverkanstraditioner. Ansvarstagande och ledarskap är avgörande för att åstadkomma verklig förändring och för att hitta lösningar på både globala och regionala utmaningar, exempelvis inom miljö- och energiområdet. Länet ska aktivt medverka i och dra nytta av det internationella samarbetet på alla nivåer för att skapa fler företag och fler jobb i Norrbotten.

A. Öppenhet och internationell samverkan

VI SKA:

– Skapa starka **strategiska allianser,** genom internationellt utbyte och samspel mellan forskning, näringsliv, offentlig sektor och politiska institutioner för att utveckla kreativa och innovativa miljöer.

– Stärka det internationella och **gränsregionala samarbetet** för att öka invandring, det kulturella och mänskliga utbytet, miljöarbetet, tillväxt och samverkan mellan företag på den internationella marknaden.

– Genom ett ökat internationellt utbyte skapa nya möjligheter till en positiv utveckling i alla delar av länet med en bättre **inomregional balans.** Därigenom ökar förutsättningarna till arbete, god service och tryggad välfärd.

– Använda kvalificerad **omvärldsbevakning och -analys** för att stärka den långsiktiga konkurrenskraften för företag, forskning och utveckling.

– Vara föregångare i arbetet med förnyelsebar energi, miljöteknik och klimatforskning för en **hållbar utveckling** genom fortsatt samverkan i partnerskap inom och utanför länets och landets gränser.

Stämningsfull vinterkväll vid Icehotel i Jukkasjärvi. Dansuppvisning under festivalen Piteå Dansar och Ler.

B. Attraktivitet och livskraft

I länet finns ett värdefullt kulturarv, en omväxlande kulturmiljö, en stor kompetens inom kulturskapande områden samt gott om storslagen natur som är en unik resurs. Länet erbjuder mångsidiga, tillåtande och innovativa miljöer för studenter, inflyttare, företagare, unga kvinnor och män. Det är spännande och attraktivt att bo och verka i Norrbotten och länet är ett efterfrågat besöksmål. Norrbotten erbjuder goda uppväxtvillkor för barn och unga.

VI SKA:

– Förmedla **kunskap om Norrbotten** och våra variationsrika livsmiljöer för att stimulera inflyttning, investeringar och för att skapa nya jobb.

– Utveckla länets **upplevelsenäring** genom en hållbar näringslivsutveckling i kombination med att natur- och kulturvärden bevaras.

– Bevara och förädla **kultur och kulturarv**, exempelvis samiskt kulturföretagande, samt värna om minoritetsspråken, naturen och miljön nu och för kommande generationer.

– Prioritera **lokala initiativ och utvecklingskraft** för att vidareutveckla såväl offentlig som kommersiell service i lands- och glesbygd, med särskilt fokus på unga kvinnors och mäns behov. Genom goda livsvillkor ska ohälsa och utanförskap förebyggas.

– Stimulera **inflyttning** till hela länet, särskilt av unga, genom att erbjuda bra studiemiljöer, arbeten, bostäder, mötesplatser, upplevelser, fritidsaktiviteter, ett rikt kulturliv, föreningsliv och utvecklingsmöjligheter.

Möjlighet till pendling är en av många viktiga förutsättningar för regionförstoring. Malmtåg på väg genom det Norrbottniska landskapet.

C. Tillgänglighet och regionförstoring

Tillgänglighet till arbete, utbildning, samhällsservice och kultur- och fritidaktiviteter utgör en grundläggande förutsättning för att utveckla länets livsmiljöer, folkhälsa och tillväxt. Länets geografiska förutsättningar och avstånden till viktiga marknader både inom och utanför länet ställer höga krav på transportsystem för såväl gods som personer, där goda flygförbindelser är en avgörande förutsättning för långväga resor. Genom att förbättra möjligheterna till pendling kan människor lättare hitta intressanta arbeten, samtidigt som företagen får tillgång till ett större utbud av arbetskraft, så kallad regionförstoring.

VI SKA:

– Utveckla ett långsiktigt samhällsekonomiskt **hållbart transportsystem** och skapa förutsättningar för säkra och effektiva godstransporter till land, luft och sjöss. Norrbotniabanan ska ges hög prioritet. Med Norrbotniabanan skapas även helt nya möjligheter för regional persontrafik längs Norrlandskusten och med kopplingar till orter i inlandet.

– Kontinuerligt arbeta för **flexibla och effektiva transportkedjor** där flera transportslag samverkar, samt stödja satsningar på europeiska transportkorridorer och öst-västliga förbindelser för ökad global konkurrenskraft för näringslivet. Den av EU föreslagna nordliga transportaxel som länkar ihop Kina och Ryssland med den amerikanska östkusten via Haparanda/Torneå och containerhamnen i Narvik är ett exempel (NEW-korridoren).

– Genom att s**amverka över sektorsgränserna** erbjuda transportlösningar med minsta möjliga miljöbelastning och på jämställda villkor för kvinnor och män.

– Utveckla inomregionala förbindelser för regionförstoring och **ökad tillgänglighet** för alla grupper i samhället inom kollektivtrafiken som exempelvis modern tågtrafik mellan Kiruna och Luleå.

– Skapa ett **informationssamhälle för alla** genom fortsatt utbyggnad och framför allt användning av höghastighetsnätet Lumiora med fokus på näringsliv och gränsregional samverkan.

Plogade isbanor för biltestverksamhet i Arjeplog.
Länet ska prioritera insatser för att stärka barns och ungas företagsamhet.

Norrbotten har goda förutsättningar att stärka den regionala konkurrenskraften genom tillämpad forskning och vidareförädling av regionens tillgångar. Länet ska tillvarata initiativkraft, engagemang och förnyelseförmåga som leder till kommersialisering av FoU och innovationer. Natur- och kulturresurser, företagare och företag, entreprenörer och kreativa unga är alla exempel på viktiga faktorer för en hållbar tillväxt i Norrbotten.

D. Konkurrenskraft och entreprenörskap

VI SKA:

– Fokusera på de i länet **utpekade tillväxtområdena**, för att därigenom bidra till de nationella nyckelbranscherna och till fler och växande företag.

– Fortsätta att prioritera insatser för att stärka **barns och ungas företagsamhet** och entreprenörskap från förskola till universitet.

– Stödja **nya kreativa näringar** som växer fram, för att tidigt kunna skapa en grogrund för tillväxt, exempelvis inom reklam, arkitektur, konst, design, mode, film, video, mjukvara och musik.

– Stärka en **miljödriven näringslivsutveckling**, för att bland annat klara energiomställningen och marknadens efterfrågan på miljövänliga produkter, parallellt med att ny företagsamhet växer fram.

– Åstadkomma en ökad **differentiering av näringslivet**, bland annat genom att satsa på marknadsexpansion, kunskapsintensiva näringar och särskilt stöd till kvinnors entreprenörskap och företagande.

Unga ska känna samhörighet och ges inflytande i Norrbotten. Mediastudent vid Instutioner för musik och medier i Piteå.

E. Kompetens och arbetsmarknad

Det är avgörande för länet att fler företag och fler nya jobb skapas. Länet måste ha tillgång till kompetent arbetskraft till näringsliv och offentlig sektor för att stimulera tillväxt och inflyttning. Länets arbetsgivare måste stå sig i konkurrensen för att attrahera kompetent personal. Arbetslöshet och utanförskap ska minska. Alla har rätt till ett arbete och en tryggad försörjning. Det gäller inte minst unga kvinnor och män som ska etablera sig på arbetsmarknaden, testa sina idéer och forma sina egna vuxenliv.

VI SKA:

– Ge goda möjligheter till **personlig utveckling och karriärmöjligheter** oavsett ålder, kön, etnisk tillhörighet, social eller kulturell bakgrund, sexuell läggning eller funktionshinder.

– Säkerställa att hela länet har tillgång till välutbildad och kompetent arbetskraft och säkra en **differentierad och öppen arbetsmarknad** med särskilt fokus på grupper som i mindre omfattning är etablerade på arbetsmarknaden.

– Tillse att både företag och människor har **god tillgång till utbildning och kompetens** samt att utbildningsnivån höjs med särskilt fokus på yrkesutbildningar.

– Ge **unga förutsättningar till egen försörjning** och eget boende så att de därigenom kan fatta egna beslut om sin framtid och sin livsmiljö. Unga ska känna tillhörighet och ges inflytande i Norrbotten.

– Genom ett **förebyggande folkhälsoarbete** minska Norrbottens relativt höga ohälsotal.

Så här blir programmet verklighet

Regionala utvecklingsprogrammet för hållbar framtid i Norrbotten anger vägval för en framtida hållbar utveckling. Programmet, som grundar sig på en analys av länets styrkor och svagheter samt möjligheter och hot svarar på frågan vad som ska åstadkommas i länet. För att uppnå visionen och målen i detta program krävs ett långsiktigt och strategiskt utvecklingsarbete.

Regionala utvecklingsprogrammet är utgångspunkten för alla som arbetar med att utveckla länet. Det är ett dokument som ger vägval för en framtida hållbar utveckling.

Ett system av program

Regionala utvecklingsprogrammet, som tar avstamp på europeisk och nationell nivå, är styrande för andra program och strategier på regional och lokal nivå. Dessa mer operativa program och strategier anger mer konkret hur vi ska nå de uppsatta målen och ambitionerna inom olika sektorer i samhället. En del program anger också hur utvecklingsinsatserna kan finansieras.

Det regionala partnerskapet

De parter som tillsammans tagit fram det regionala utvecklingsprogrammet ska även fortsättningsvis ange färdriktningen genom att följa, stödja och initiera det fortsatta arbetet med en hållbar utveckling.

Det regionala utvecklingsprogrammet genomförs genom att;
– parterna i länet tar ett aktivt ansvar för att prioritera och genomföra utvecklingsinsatserna inom ramen för den ordinarie verksamheten i respektive organ.
– parterna förhandlar och sprider kunskap om det regionala utvecklingsprogrammet på nationell och internationell nivå
– parterna drar nytta av de operativa planer, program och strategier som finns på regional och lokal nivå, exempelvis regionalt tillväxtprogram och EU:s strukturfonder.

Strategiska utvecklingsfrågor kommer fortlöpande att be-

FAKTARUTA	STRATEGIER	OPERATIVA PROGRAM	FINANSIERING
EU	Lissabonstrategin Göteborgsstrategin		EU:s strukturfonder EU:s ramprogram
NATIONELL NIVÅ	Nationell strategi för hållbar utveckling Nationell strategi för regional konkurrenskraft och sysselsättning Nationell strategi för landsbygds-utveckling Miljömål	Nationella eu-program Nationella branschprogram Med flera	EU:s strukturfonder Nationella medel Med flera
REGIONAL NIVÅ	Regionalt utvecklings-program Regionala miljömål Strategier för jämställdhet, folkhälsa med flera	Regionalt tillväxtprogram Länsplan för regional transportinfrastruktur Konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007-2013 Interreg IVA Nord 2007-2013 ENPI Kolarctic 2007-2013 Landsbygdsprogram Regionalt miljöhandlingsprogram	EU:s strukturfonder Regionala utvecklingsmedel Fonder och näringsliv Myndigheter Kapitalförsörjning Med flera
KOMMUNAL NIVÅ	Kommunala översiktsplaner	Kommunala tillväxtprogram Lokala utvecklingsplaner Med flera	Kommunala utvecklingsmedel Med flera

FAKTARUTA	De nationella och regionala målen bildar en helhet för de tre dimensionerna i hållbarhetsperspektivet.	
DIMENSION I HÅLLBAR UTVECKLING	POLITIKOMRÅDE	NATIONELLA MÅL
Tillväxt	Hållbar tillväxt Transportpolitiken	Regional utvecklingspolitik Arbetsmarknadspolitik EU:s sammanhållningspolitik Transport/kommunikationsmål
Miljö	Miljö	Miljömålen
Socialt	Folkhälsa Jämställdhet Integration Ungdomar	Folkhälsomål Jämställdhetsmål Integrationspolitik Ungdomsmål

En förenklad bild på hur planer, program och strategier hänger ihop.

Genomförande och uppföljning

handlas gemensamt under partnerskapsmöten, särskilt i frågor som kräver samarbete med flera olika samhällssektorer.

Det regionala partnerskapet kommer att följa utvecklingen i länet, bland annat genom analys och uppföljning. Utifrån resultatet kommer olika åtgärder att kunna anpassas till länets behov. Ett antal utvalda indikatorer kommer att användas för att följa utvecklingen inom länets tre huvudsakliga utmaningar och inriktningsmål – attraktiva livsmiljöer, god folkhälsa och stark ekonomisk tillväxt, och utifrån de mål och indikatorer som används i de operativa programmen.

Resultaten av dessa uppföljningar kommer regelbundet att spridas till alla som arbetar med länets utveckling och göras tillgängliga via olika informationskanaler.

Mål, utmaningar:	Exempel på möjliga indikatorer:
Attraktiva livsmiljöer	Inflyttning (män/kvinnor, ålder) Jämställdhetsindex Gästnätter, omsättning, hot spots
God folkhälsa	Ohälsotalet (män/kvinnor) Inkomster (män/kvinnor) Sysselsättning (män/kvinnor)
Stark ekonomisk tillväxt	BRP-tillväxt Antal nya företag (män/kvinnor) Investeringar

företagarna
NORRBOTTEN

TCO

KOMMUNFÖRBUNDET
NORRBOTTEN

LULEÅ
TEKNISKA
UNIVERSITET

Norrbottens
Handelskammare

BANVERKET

Vägverket

Sámediggi
Sámedigge
Saemiedigkie
Sameänget

NORRBOTTENS LÄNS LANDSTING

Länsarbetsnämnden

Länsstyrelsen
Norrbotten